rudolf steiner

ce face Îngerul În corpul nostru astral?

ga 182

zürich, 9 octombrie 1918

Înţelegerea antroposofică a spiritului nu trebuie să fie numai o părere teoretică despre lume, ci trebuie să fie un conţinut de viaţă şi o forţă de viaţă. ea îşi împlineşte sarcina numai când ne transpunem în situaţia care ne permite să consolidăm atât de mult concepţia antroposofică despre lume, încât ea devine cu adevărat deplin vie în noi. căci prin faptul că ne unim sufletele cu înţelegerea antroposofică a spiritului am devenit, într-un anumit sens, paznicii unor fenomene foarte exacte şi importante ale evoluţiei omenirii.

oameni care altminteri năzuiesc spre o concepţie sau alta despre lume sunt convinşi, în general, că gândurile, reprezentările, în afară de ceea ce sunt ele în sufletele lor, nu mai sunt şi altceva în contextul universal; oameni care au astfel de concepţii cred că gândurile şi reprezentările se vor integra în mod viu în lume, aşa cum reuşeşte omul să le impună lumii, în măsura în care el săvârşeşte fapte evidente. modul de a gândi antroposofic presupune de la început că ne este limpede faptul că gândurile şi reprezentările noastre, pentru a se realiza, trebuie să mai găsească şi alte căi decât ceea ce se întâmplă în lumea sensibilă prin faptele noastre evidente din lumea simţurilor. În recunoaşterea acestei necesităţi a vieţii se găseşte deja ideea că antroposoful ar trebui să se implice într-un mod oarecare la veghea

asupra semnelor timpului. În evoluţia lumii se întâmplă unele lucruri; omul, mai ales omul epocii noastre, trebuie să ajungă la o înţelegere adevărată cu privire la ce se întâmplă în evoluţia lumii în care trăieşte.

cu privire la omul luat izolat, oricine ştie că trebuie să ia în considerare dezvoltarea sa proprie, nu numai faptele exterioare din ambianţa sa. exprimat foarte grosolan, faptele exterioare sensibile, care se petrec acum, sunt trăite de oameni care au vârsta de cinci, zece, douăzeci, treizeci, cincizeci, şaptezeci de ani. cu toate acestea, nici un om raţional nu va cere să se instituie aceeaşi relaţie cu faptele pentru toţi aceştia, indiferent de vârstă. modul cum trebuie să se comporte oamenii faţă de ambianţă poate fi determinat numai dacă se ţine seama de dezvoltarea fiecăruia. aşa cum orice om este supus unei anumite dezvoltări, aşa cum are forţe diferite ca copil, ca adult, la mijlocul vieţii, şi ca bătrân, tot aşa omenirea, în cursul evoluţiei ei, este în esenţa sa altceva în secolul al xx-lea decât era în secolul al xv-lea sau chiar în timpul misteriului de pe golgota. este o foarte mare lipsă a timpurilor noastre că nu se cunoaşte faptul că există concepţia potrivit căreia se poate vorbi cu totul abstract despre om sau despre omenire, în general, şi că această omenire este supusă unei evoluţii.

acum se pune întrebarea: cum se ajunge la o înţelegere mai exactă a acestor probleme? vă amintiţi că am discutat adeseori despre un aspect important care priveşte această evoluţie.

perioada greco-romană, care se întinde din secolul al viii-lea î.hr. până în secolul al xv-lea d.hr.,

aproximativ, o considerăm perioada culturală a sufletului raţiunii, iar perioada care a început în secolul al xv-lea aparţine perioadei culturale a sufletului conştienţei. prin aceasta am stabilit un lucru esenţial pentru evoluţia umanităţii, în ceea ce priveşte timpul nostru. noi ştim, prin aceasta, că forţa cea mai importantă pe care putem conta în evoluţia umanităţii între secolul al xv-lea şi până la începutul mileniului al patrulea este sufletul conştienţei. dar în adevărata ştiinţă a spiritului nu este îngăduit să ne menţinem la generalităţi şi abstracţiuni; trebuie văzute, sesizate pretutindeni faptele concrete. abstracţiunile servesc numai când cineva este curios într-un sens foarte obişnuit. dacă vrem să facem din ştiinţa spiritului o forţă de viaţă trebuie să fim mai mult serioşi decât curioşi, nu trebuie să ne oprim la asemenea abstracţiuni ca cele despre care tocmai am vorbit. este foarte corect, chiar deosebit de important, faptul că trăim în epoca sufletului conştienţei, că trebuie avută în vedere în mod preferenţial dezvoltarea sufletului conştienţei, dar nu trebuie să ne oprim aici.

dacă vrem să ajungem la o anumită concepţie despre lucruri, trebuie să privim, înainte de orice, cu mai mare atenţie spre fiinţa omului însusi. noi oamenii suntem alcătuiţi, în sens antroposofic, când coborâm de sus în jos, din eu, din corp astral, corp eteric, pe care l-am numit în ultimul timp şi corp al forţelor formatoare, şi din corp fizic. dintre aceste mădulare ale naturii umane, de fapt, numai eul este cel în care trăim şi acţionăm spiritual-sufleteşte mai întâi. doar eul ne-a fost dăruit prin evoluţia noastră terestră şi de către spiritele formei care o dirijează. tot ceea ce pătrunde în conştienţa noastră pătrunde prin eul

nostru. iar când eul nu se manifestă în aşa fel încât să poată fi în legătură cu lumea exterioară - chiar dacă prin intermediul celorlalte corpuri -, atunci avem tot atât de puţină conştienţă ca în perioada cuprinsă între adormire şi trezire. eul este ceea ce ne leagă de lumea înconjurătoare. corpul astral ne-a fost dat în cursul dezvoltării lunare care a premers dezvoltării pământeşti, corpul eteric în cursul dezvoltării solare anterioare celei lunare, corpul fizic l-am primit ca primă structură în cursul evoluţiei saturniene.

dar, dacă veţi urmări descrierea acestor corpuri în Ştiinţa ocultă în linii mari, veţi vedea cât de complicat a fost procesul naşterii a ceea ce este omul constituit din patru mădulare. din datele furnizate de Ştiinţa ocultă nu se vede că la structurarea fiinţei umane în trei învelişuri au coacţionat spirite aparţinând tuturor ierarhiilor? nu vedem oare că ceea ce ne învăluie sub formă de corp fizic, corp eteric, corp astral este de natură foarte, foarte complicată? nu numai că ierarhiile au colaborat la formarea acestor învelişuri, dar ele mai lucrează încă în interiorul lor. cei care cred că omul este doar o asamblare de oase, sânge, carne etc., despre care ne povesteşte ştiinţa naturii curentă, fiziologia, biologia sau anatomia, nu-l înţeleg.

dacă ne apropiem de realitatea acestei fiinţe, vedem cum în tot ceea ce se petrece în învelişurile umane, fără conştienţa noastră, interacţionează cu înţelepciune entităţi spirituale ale ierarhiilor superioare. din schiţa pe care am făcut-o în Ştiinţu ocultă cu privire la coacţionarea diferitelor spirite ale ierarhiilor superioare pentru a putea fi realizat omul,

puteţi înţelege cât de complicată trebuie să fie această problemă in toate detaliile ei. Şi totuşi, dacă se urmăreşte înţelegerea omului, este indispensabilă apropierea tot mai mare de detalii, de concret.

bineînţeles, este deosebit de greu să cuprinzi, în acest domeniu, chiar şi numai în gând, o problemă concretă. aceste probleme concrete sunt foarte complexe. gândiţi-vă că cineva ar vrea să întrebe: ce face, în ciclul evolutiv actual al omenirii, în anul 1918, în corpul eteric al omului, să spunem, ierarhia serafimilor sau aceea a tăriilor? această problemă se poate pune aşa cum am pune, de exemplu, întrebarea: plouă acum la lugano sau nu? nu vom putea găsi răspunsul nici într-un caz nici în celălalt prin reflectare sau numai printr-o teorie, ci prin apropierea de fapte. cum ne putem informa? aşa cum, printr-o telegramă sau o scrisoare sau pe altă cale asemănătoare, eu pot întreba dacă plouă sau nu la lugano, tot aşa trebuie să ne informăm, printr-o pătrundere adevărată în fapte, ce sarcină anume au de îndeplinit sfintele Înţelepciuni sau sfintele tronuri în actuala epocă a umanităţii, în corpul eteric al omului. Însă o întrebare ca cea formulată acum este deosebit de complicată şi noi nu putem decât să ne apropiem într-o oarecare măsură de domeniile în care apar astfel de dileme. de fapt, acest domeniu este protejat, pentru ca omului să nu-i crească aripile până la cer, iar el să devină hipercurajos şi mândru, dacă năzuieşte spre cunoaştere adevărată.

perspectivele cele mai apropiate care ne privesc întrucâtva nemijlocit sunt cele pe care le putem vedea cu claritate. noi trebuie să vedem clar, în cazul în care nu vrem să dormim şi să privim în mod pasiv

evoluţia umană. aşadar, vreau să vă vorbese despre o problemă care nu este atât de vagă ca întrebarea: ce fac tăriile sau sfintele tronuri în corpul nostru eteric? este vorba de o întrebare care trebuie să-l privească pe omul prezentului: ce fac fiinţele cele mai apropiate omului, îngerii (angeloi), în epoca actuală a umanităţii în corpul astral?

corpul astral , dacă privim în fiinţa noastră interioară, este cel mai apropiat de eul uman. aşadar, este de sperat că răspunsul dat întrebării puse mai înainte ar putea să ne intereseze în mod deosebit. Îngerii sunt ierarhia imediat următoare ierarhiei umane. aşadar, punem o întrebare modestă, dar vom vedea că răspunsul este foarte important pentru noi.

ce putem să spunem oare despre problema ridicată de o astfel de întrebare? cercetarea spiritului, făcută cu seriozitate, nu este o joacă cu reprezentări sau cu cuvinte, ci acţionează cu adevărat în domeniile în care lumea spirituală devine intuitivă. În felul acesta, ceva apropiat poate chiar să fie privit. dar la această întrebare se poate răspunde cu exactitate, de fapt, numai în epoca sufletului conştienţei.

aţi putea gândi: dacă această întrebare ar fi fost pusă în alte epoci, probabil am fi avut un răspuns. dar nici în perioada clarviziunii de tip atavic şi nici în perioada culturii greco-latine nu s-ar fi putut răspunde la această întrebare, deoarece imaginile care erau primite în suflet întunecau observaţiile asupra faptelor îngerilor în corpul nostru astral. nu se putea vedea nimic tocmai datorită faptului că oamenii aveau imaginile pe care le furniza clarvederea atavică. iar în perioada greco-latină gândirea nu era încă atât de puternică cum este acum. gândirea a

evoluat în perioada naturalist-ştiinţifică, astfel încât perioada sufletului conştienţei este cea în care se poate pătrunde în mod conştient într-o problemă ca cea formulată mai sus. ea trebuie să exprime fecunditatea ştiinţei spiritului, şi anume faptul că nu închidem gura altora cu teorii, ci ştim să spunem lucruri care au o semnificaţie activă, deosebită pentru viaţă.

ce fac îngerii în corpul nostru astral? putem afla numai dacă urcăm până la un anumit grad de conştienţă clarvăzătoare, astfel încât să vedem ce se întâmplă în corpul nostru astral. aşadar, trebuie urcat cel puţin până la un anumit grad de cunoaştere imaginativă, ca să putem da un răspuns întrebării de mai sus. atunci vom afla că aceste entităţi aparţinând ierarhiei îngerilor (angeloi) - şi într-un anumit mod fiecare înger îşi are sarcina sa pentru fiecare om, dar şi prin coacţionarea lor - formează imagini în corpul astral uman. ei formează aceste imagini sub îndrumarea spiritelor formei. dacă nu urci la cunoaşterea imaginativă nu ştii că în corpul nostru astral se formează în continuu imagini, care iau naştere şi trec. dacă asemenea imagini nu s-ar forma, nu ar avea loc o evoluţie a umanităţii în viitor, care să corespundă intenţiilor spiritelor formei. ceea ce vor spiritele formei să realizeze cu noi până la sfârşitul evoluţiei pământene, şi mai departe, trebuie să dezvolte mai întâi ca imagini, din care se va naşte mai târziu omenirea transformată, realitatea. aceste imagini le formează încă de pe acum în corpul nostru astral spiritele formei, prin intermediul îngerilor. Îngerii formează, în corpul astral uman, imagini care pot fi atinse cu gândirea dezvoltată până la clarviziune, şi pe care noi le putem urmări. reiese cu

claritate că aceste imagini se formează după impulsuri foarte exacte, după principii foarte precise. ele se formează în aşa fel, încât în aceste imagini se află într-o anumită măsură forţe care vor contribui la evoluţia viitoare a omenirii. oricât de ciudat ar suna ce voi spune, în această activitate îngerii au o viziune foarte clară privind modelarea socială viitoare a vieţii umane pe pământ: realizarea, în corpurile astrale umane, a unor imagini care să aducă stări sociale foarte concrete în convietuirea viitoare a oamenilor.

oamenii se pot împotrivi recunoaşterii faptului că îngerii vor să declanşeze în ei idealuri viitoare, totuşi lucrurile aşa stau. În această acţiune funcţionează un principiu foarte precis, şi anume că în viitor nici un om nu va putea sta liniştit, savurându-şi fericirea, dacă alături de el se vor afla alţii care sunt nefericiţi. În viaţa fizică domneşte un anumit impuls de fraternitate, de comuniune a neamului omenesc, de frăţietate corect înţeleasă, cu privire la stările sociale. acesta este un punct de vedere potrivit căruia îngerii formează imaginile în corpul astral uman.

dar mai există şi un al doilea impuls prin care îngerii formează imagini, dintr-un alt punct de vedere; ei nu urmăresc anumite intenţii numai cu privire la viaţa socială exterioară, ci şi cu privire la sufletul uman, la viaţa sufletească a oamenilor. În această privinţă, ei urmăresc, prin imaginile pe care le impregnează corpului astral, ca în viitor fiecare om să vadă în semenul său ceva de natură divină.

deci, ţineti minte! În funcţie de intenţia care sălăşluieşte în lucrarea îngerilor, se vor obtine rezultate diferite. va trebui să nu mai contemplăm

omul ca pe un animal superior dezvoltat numai prin calităţile sale fizice, atât în teorie cât şi în practică, ci să-l abordăm cu sentimentul că în el apare ceva care se revelează din fundamentele divine ale cosmosului, prin carne şi sânge. ceea ce este spus de îngeri în imagini este înţelegerea omului ca imagăne revelată din lumea spirituală cu maximă seriozitate, cu maximă intensitate posibilă, cu maximă inteligibilitate.

cândva, când acest lucru va fi realizat, rezultatele vor fi de o mare însemnătate. orice religiozitate care se va dezvolta în viitor se va baza pe faptul că în fiecare om va fi recunoscut ca adevărat, în practica nemijlocită a vieţii, nu numai teoretic, chipul divinităţii. atunci nu va putea să existe, nu va fi necesară nici o constrângere religioasă, căci orice întâlnire a unui om cu oricare alt om va fi dinainte o faptă religioasă, o taină, şi nimeni nu va avea nevoie, pentru menţinerea vieţii religioase, de o biserică specială care are aranjamente (dispoziţiuni) exterioare, pe plan fizic. dacă se înţelege corect pe sine, biserica nu poate urmări decât să devină inutilă în plan fizic, întrucât întreaga viaţă va deveni expresia suprasensibilului.

la baza lucrării îngerilor stă intenţia de a revărsa libertate deplină în viaţa religioasă a oamenilor. mai există şi un al treilea element important: să se dea oamenilor posibilitatea de a ajunge, prin gândire, la spirit, de a trece, prin gândire, peste prăpastie, la trăirea în spiritual. Ştiinţa spiritului pentru spirit, libertate religioasă pentru suflet, fraternitate pentru trupuri, toate acestea sună ca o muzică a universului, prin lucrarea îngerilor în corpurile astrale omeneşti.

nu trebuie decât să-ţi înalţi starea de conştienţă până la un alt nivel, să te simţi transpus în locul de lucru al îngerilor, în corpul astral uman.

acum ne aflăm în perioada sufletului conştienţei, etapă în care îngerii acţionează în corpul astral uman în modul în care am spus mai înainte. oamenii trebuie să ajungă treptat, în mod conştient, la înţelegerea acestor lucruri; face parte din evoluţia umană. cum se ajunge la înţelegerea a ceea ce am spus acum? unde se realizează această lucrare? În prezent, ea se realizează încă în omul care doarme. se află în stările de somn ale omului, în intervalul dintre adormire şi trezire. se găseşte şi în stările de somn în care omul este treaz. am vorbit adeseori despre faptul că oamenii, în ciuda faptului că sunt treji, realizează dormind cele mai importante treburi, de fapt, îşi petrec viaţa dormind. Şi vă pot da asigurarea, nu foarte îmbucurătoare, că, dacă priveşti viaţa în mod conştient, găseşti foarte, foarte mulţi oameni care dorm. ei trăiesc fără să fie preocupaţi, fără să-i intereseze cele întâmplate, fără să se lege într-un fel de ce se petrece în jurul lor. evenimentele mari ale lumii trec adeseori pe lângă ei, aşa cum trec pe lângă un om adormit, deşi oamenii par treji. Însă chiar când oamenii aflaţi în stare de veghe întâmpină dormind un lucru neobişnuit, în corpurile lor astrale se desfăşoară această lucrare importantă a îngerilor despre care v-am vorbit, în mod independent de ceea ce oamenii vor să ştie sau nu.

astfel de lucruri se petrec adeseori într-un mod care trebuie să pară oarnenilor cu adevărat enigmatic, paradoxal. În acest caz, unii sunt consideraţi

nedemni de a intra într-o legătură oarecare cu lumea spirituală. În realitate însă un asemenea om nu este, în încarnarea actuală, decât o bonetă de noapte, care petrece dormind tot ce se întâmplă în jurul său; în corpul său astral însă îngerul lucrează la viitorul omenirii, acţionând din spirit de colectivitate îngerească. corpul său astral este totuşi folosit, şi acest lucru poate fi observat chiar privind acest corp. dar trebuie ca aceasta să se impună în conştienţa umană. sufletul conştienţei trebuie să fie ridicat până la recunoaşterea a ceea ce nu poate fi aflat decât pe o asemenea cale.

după ce am făcut această introducere, veţi înţelege de ce acum vă atrag atenţia asupra faptului că tocmai perioada sufletului conştienţei împinge spre un eveniment foarte exact şi că, deoarece avem de-a face cu sufletul conştienţei, va depinde de oameni cum se va desfăşura acest eveniment în evoluţia umanităţii. evenimentul se poate produce cu un secol mai devreme sau mai târziu, dar el trebuie să pătrundă în evoluţia omenirii. el ar putea fi caracterizat, spunând că oamenii trebuie să ajungă, prin sufletul conştienţei,prin gândirea lor conştientă, la a vedea cum pregătesc îngerii viitorul omenirii. ceea ce ne învaţă ştiinţa spiritului în acest domeniu trebuie să devină înţelepciune de viaţă practică, încât oamenii să poată avea convingerea fermă că este bunul propriei lor raţiuni înţelegerea faptului eă îngerii vor acest lucru, aşa cum am arătat mai sus.

neamul omenesc a progresat atât de mult cu privire la apropierea de libertatea sa, încât depinde de el dacă vrea să întâmpine dormind evenimentul amintit sau în deplină conştienţă. a-l întâmpina în deplină

conştienţă înseamnă: În prezent, poate fi studiată ştiinţa spiritului, ea este la îndemâna tuturor. dacă pe lângă aceasta se mai fac şi tot felul de meditaţii, dacă se ţine seama de indicatiile practice din lucrarea cum se obţin cunoştinţe despre lumile superioare?, ideea este şi mai bine susţinută. dar acest lucru se întâmplă chiar şi dacă se studiază numai ştiinţa spiritului, înţelegând-o conştient, în mod corect. În prezent, ştiinţa spiritului poate fi studiată fără a-ţi însuşi capacităţi clarvăzătoare; fiecare om poate să facă acest lucru, dacă nu-şi pune singur în cale prejudecăţi. dacă studiază ştiinţa spiritului, oamenii se trezesc în conştienţa lor în aşa măsură, încât anumite evenimente nu sunt petrecute în stare de adormire; ele trec în stare conştientă.

iar aceste evenimente le putem caracteriza foarte exact. În fond, faptul de a şti cum acţionează îngerul este numai faza pregătitoare. aspectul principal este că într-un anumit moment va interveni un lucru cu o triplă semnificaţie. după cum am spus, în funcţie de comportarea oamenilor, evenimentul respectiv se va produce mai devreme sau mai târziu sau, în cazul cel mai rău, nu se va produce deloc. ceea ce i se va arăta omenirii prin lucrarea îngerilor va avea o triplă semnificaţie. În primul rând se va vedea cum poate fi înţeleasă cu adevărat partea mai profundă a naturii umane, ca cel mai direct interes uman propriu. da, va veni un moment pe care oamenii nu trebuie să-l petreacă dormind, când ei vor primi, prin îngerii lor, un impuls stimulator din lumea spirituală, care va acţiona în sensul creşterii interesului pe care-l vom avea pentru ceilalţi oameni. această creştere a interesului pentru semenul nostru nu trebuie să se realizeze doar subiectiv, aşa cum îl dezvoltă oamenii

în sine cu atâta comoditate, ci ca o zguduire, în timp ce omului îi va fi infuzat, în fapt, din lumea spirituală o anumită taină despre ce este celălalt om. prin aceasta înţeleg ceva foarte concret, nu o evaluare teoretică oarecare, ci faptul că oamenii află în semenii lor ceva care îi poate interesa.

acesta este un aspect care va cuceri viaţa socială în întregime. În al doilea rând, dinspre lumea spirituală îngerul va revela omului în mod incontestabil că impulsul lui hristos condiţionează, pe lângă toate celelalte, şi libertatea religioasă deplină pentru oameni, că numai creştinismul adevărat face posibilă libertatea religioasă absolută. iar în al treilea rând, este vorba de înţelegerea incontestabilă a naturii spirituale a lumii.

după cum am spus, acest eveniment trebuie să se producă în aşa fel, încât sufletul conştienţei să aibă o anumită relaţie cu el. un asemenea fapt stă la baza evoluţiei omenirii, căci la aceasta lucrează îngerul, prin imaginile sale, în corpul astral uman. vă atrag însă atenţia că acest eveniment este deja introdus în voinţa umană. oamenii pot, desigur, să mai neglijeze câte ceva şi mulţi omit încă multe lucruri care trebuie să conducă la trăirea în stare de veghe a momentului la care ne-am referit.

există însă, după cum ştiţi, şi alte fiinţe în evoluţia cosmică care au interes să abată omul din drumul său: sunt entităţile ahrimanice şi cele luciferice. ceea ce am spus mai înainte se află în evoluţia divină a omului. omul ar trebui, de fapt, dacă s-ar lăsa în voia propriei sale naturi, să ajungă la perceperea a ceea ce lucrează îngerul în corpul său astral. dar evoluţia luciferică tinde să abată omul de la înţelegerea

lucrării ierarhiei îngerilor. pentru a realiza aceasta, ierarhiile luciferice îngrădesc voinţa liberă a omului. ele îl împiedică să-şi excercite voinţa sa liberă prin aceea că-l face să fie o fiinţă bună - din acest punct de vedere, lucifer vrea, de fapt, binele, spiritualul pentru om, dar el vrea să-l facă automat, fără ajutorul voinţei libere; omul trebuie să fie transpus, într-un anumit sens, în mod automat în clarviziune, după principii pozitive, dar entităţile luciferice vor să-i ia omului voinţa liberă, posibilitatea de a face răul. ele vor ca el să acţioneze, prin spirit, cu o imagine spirituală, şi anume fără voinţă liberă. fiinţele luciferice vor să-l transfonne într-un automat.

acest lucru se leagă de anumite taine precise ale evoluţiei. entităţile luciferice sunt entităţi rămase pe alte trepte de evoluţie, care aduc în evoluţia normală lucruri străine. aceste fiinţe luciferice au interesul ca omul să nu ajungă la voinţa liberă, pentru că ele însele nu au cucerit această voinţă liberă. voinia liberă nu poate fi cucerită decât pe pământ. dar ele nu vor să aibă nimic de-a face cu pământul, ele vor doar evoluţie saturniană, solară şi lunară şi să se oprească aici, nu vor să aibă nimic de-a face cu evoluţia pământeană. ele urăsc într-un anumit sens voinţa liberă a omului, acţionează cu spiritualitate înaltă, dar automat - acest fapt este deosebit de important - şi vor să ridice astfel omul la înălţimea lor spirituală. vor să-l facă spiritual, dar automat. prin aceasta s-ar crea pericolul ca omul, dacă devine prea devreme o fiinţă care acţionează automat, înainte ca sufletul conştienţei să funcţioneze pe deplin, să petreacă dormind acea revelaţie care trebuie să apară şi de care am vorbit.

dar şi fiinţele ahrimanice lucrează împotriva acestei revelaţii. ele se străduiesc ca omul să nu devină deosebit de spiritual, să omoare în om conştienta spiritualităţii sale. ele vor să-i inducă omului ideea că, de fapt, el este doar un animal cu dezvoltare completă. În realitate, ahriman este marele învăţător al darwinismului materialist, dar şi al preocupărilor tehnice şi practice în cadrul evoluţiei pământene, care nu vrea să fie valorizată decât viaţa umană care cade sub simţuri, care nu doreşte decât o tehnică înaintată, pentru ca omul să-şi satisfacă într-un mod mai rafinat aceleaşi necesităţi pe care şi le satisface şi animalul: de a mânca, de a bea şi altele. În vremurile noastre, spiritele ahrimanice se străduiesc să omoare în om, să-i întunece, prin tot felul de mijloace ştiinţifice rafinate, conştienţa faptului că este o imagine a lui dumnezeu.

În vremurile mai vechi, spiritelor ahrimanice nu le-ar fi folosit la nimic să-i ascundă omului adevărul în acest mod. de ce? Încă din perioada greco-latină, dar şi mai mult în perioade mai vechi, în care omul mai dispunea de clarvederea atavică, de imagini, era indiferent cum gândea el. omul privea în lumea spirituală cu ajutorul imaginilor. ceea ce i-ar fi spus ahriman cu privire la relaţiile sale cu animalele nu ar fi avut nici o relevanţă pentru nivelul său de trai. gândirea a devenit puternică - am putea spune puternică în neputinţa sa - abia în a cincea perioadă postatlanteană, începând din secolul al xv-lea. abia din această perioadă gândirea a devenit aptă să aducă sufletul conştienţei în domeniul spiritual, dar şi de a-l împiedica să pătrundă în lumea spirituală. abia acum trăim timpul în care o teorie îi răpeşte omului pe cale conştientă, prin ştiinţă, natura sa divină şi

experienţa dumnezeiescului. acest lucru nu este posibil decât în epoca sufletului conştienţei. din această cauză, spiritele ahrimanice se străduiesc să răspândească învăţături care ascund originea dumnezeiască a omului.

din prezentarea acestor curente care se opun evoluţiei normal-divine a omului se poate înţelege cum trebuie să-ţi organizezi viaţa pentru ca ceea ce trebuie să vină ca o revelaţie în evoluţia umană să nu o petreci dormind. altminteri va rezulta o mare primejdie. iar omul trebuie să fie atent la această primejdie; altfel în locul evenimentului extrem de important care trebuie să intervină în modelarea viitoare a evoluţiei pământene va apărea ceva care poate fi extrem de periculos pentru această evoluţie.

anumite entităţi spirituale îşi dobândesc evoluţia prin om, în timp ce omul evoluează împreună cu ele. Îngerii care-şi dezvoltă imaginile în corpul astral uman nu fac aceasta în joacă, ci urmăresc un anumit rezultat. Însă deoarece acest lucru trebuie obţinut în viaţa pământeană, toată istoria ar deveni o joacă, dacă, după ce ar obţine sufletul conştienţei, oamenii nu ar mai da nici o atenţie acestei probleme. dezvoltarea corpului astral al omului ar deveni o joacă. dar prin faptul că acest lucru se realizează în omenire, el nu este o joacă, ci ceva foarte serios. de aici puteţi trage concluzia că lucrarea îngerilor trebuie să rămână ceva foarte serios în orice împrejurare. Închipuiţi-vă ce ar fi dincolo de culisele existenţei, dacă oamenii ar putea determina prin somnolenta lor ca lucrarea îngerilor să fie o joacă!

Şi dacă totuşi s-ar întâmpla aceasta, dacă totuşi omenirea pământeană ar persevera să petreacă

dormind evenimentul revelaţiei spirituale a viitorului? dacă, de exemplu, oamenii ar petrece dormind partea mediană - aspectul care se referă la libertatea religioasă -, repetarea misteriului de pe golgota în plan eteric, despre care v-am vorbit adeseori, sau dacă ar petrece dormind celelalte evenimente, atunci ar fi necesar ca îngerii să se străduiască să obţină pe altă cale ce trebuie atins în corpul astral al oamenilor cu ajutorul imaginilor. iar ceea ce oamenii nu lasă să fie atins în corpul lor astral prin starea de veghe, îngerii s-ar strădui să realizeze, în acest caz, prin intermediul corpurilor umane adormite. aşadar, ceea ce oamenii ar petrece dormind în stare de veghe şi îngerii nu ar putea atinge din această cauză s-ar realiza cu ajutorul corpurilor fizice şi eterice culcate în pat. acolo ar fi căutate forţele necesare atingerii scopului urmărit. ceea ce nu poate fi obţinut cu ajutorul omului treaz, când sufletele treze se află în corpul eteric şi în cel fizic, poate fi obţinut cu ajutorul corpurilor eteric şi fizic, atunci când oamenii care ar trebui să vegheze sunt în afară cu eul şi cu corpul lor astral.

aceasfa este marea primejdie pentru perioada conştienţei. este evenimentul care s-ar mai putea petrece, dacă oamenii n-ar vrea să se întoarcă spre viaţa spirituală înaintea începutului mileniului al treilea. puţin ne mai desparte de începutul mileniului al treilea. după cum se ştie, el începe cu anul 2000. s-ar mai putea încă întâmpla ca ceea ce ar trebui să se realizeze cu oameni în stare de veghe, ceea ce trebuie atins de îngeri cu lucrarea lor să se obţină cu corpurile adormite ale acestora; îngerii ar trebui să-şi retragă întreaga lucrare din corpul astral al omului, pentru a o cufunda în corpul eteric, în vederea

realizării ei. dar omul nu s-ar regăsi în această lucrare! aşa că ea ar trebui să se realizeze în corpul eteric, când omul nu este prezent, căci dacă ar fi prezent în stare de veghe el ar împiedica-o.

v-am dezvoltat ideea de bază a problemei. dar ce s-ar întâmpla dacă îngerii ar trebui să săvârşească o astfel de lucrare, în corpurile eteric şi fizic, fără participarea omului, în timpul somnului acestuia? prin aceasta, în evoluţia omului ar pătrunde în mod necondiţionat un lucru cu o triplă semnificatie. În primul rând, în corpurile oamenilor adormiţi, fără ca aceştia să participe cu corpul lor astral şi cu eul lor, s-ar produce ceva pe care el l-ar afla apoi nu datorită libertăţii, ci, preformat, când se trezeşte dimineaţa. l-ar găsi preexistent. astfel, el devine instinct în loc de conştienţă a libertăţii, şi din această cauză este nociv. Şi anume, în cazul când ar apărea primejdia despre care am vorbit, prin intermediul unor îngeri, anumite cunoştinţe instinctive ameninţă să devină pernicioase, cunoştinţe care trebuie să intervină în natura umană şi care sunt legate de misteriul naşterii şi al concepţiei, cu întreaga viaţă sexuală. chiar şi îngerii ar suferi atunci o anumită transformare despre care nu pot vorbi, pentru că aparţine acelor taine superioare ale ştiinţei iniţierii despre care, în prezent, nu este îngăduit să se pomenească nici un cuvânt. se poate însă spune: ceea ce se petrece în cadrul evoluţiei umanităţii ar consta în faptul că în locul conştienţei luminoase, treze, în mod util, şi-ar face apariţia, în mod dăunător, anumite instincte aparţinând vieţii şi esenţei sexuale, instincte care nu ar însemna pur şi simplu rătăciri, ci ar trece în viaţa socială, ar aduce modelări în viaţa socială; înainte de orice ele ar face ca prin ceea ce ar pătrunde în

sângele lor, ca urmare a vieţii sexuale, să nu se dezvolte vreun fel de fraternitate pe pământ, ci o continuă opoziţie faţă de fraternitate. aceasta ar fi însă, atunci, instinct.

aşadar, vine momentul hotărâtor când se va putea merge, întrucâtva, spre dreapta, şi atunci se impune o stare de veghe; sau se merge spre stânga, şi atunci se poate dormi, dar, în acest caz, apar instincte care vor fi înspăimântătoare. ce vor spune savanţii naturalişti când vor apărea asemenea instincte? vor spune că este o necesitate naturală: trebuia să se întâmple astfel, face parte din evoluţia umanităţii.

prin ştiinţa naturii nu se poate atrage atenţia asupra acestor lucruri, căci din punct de vedere naturalist-ştiinţific ar fi explicabil şi faptul că oamenii devin îngeri şi faptul că ei devin diavoli. despre ambele situaţii ştiinţa naturii ar spune acelaşi lucru: ce a rezultat provine din ceea ce a precedat - marea înţelepciune a explicaţiilor cauzale ale naturii! Ştiintele naturii nu vor observa nimic referitor la evenimentul despre care am vorbit, căci este de la sine înţeles că, atunci când oamenii vor deveni pe jumătate diavoli prin instinctele lor sexuale, ele vor privi acest lucru ca pe o necesitate naturală. aşadar, problema nu poate fi explicată de ştiinţele naturii: totul este explicabil ştiinţific. asemenea lucruri nu sunt inteligibile decât prin cunoaşterea spirituală, prin cunoaşterea suprasensibilă.

acesta este un aspect. În al doilea rând, din lucrarea producătoare de transformări a îngerilor va mai rezulta ceva pentru omenire: cunoaşterea instinctivă a anumitor remedii, dar o cunoaştere nocivă. tot ceea ce tine de medicină va cunoaste o stimulare

uriasă în sens materialist. se va obţine în mod instinctiv cunoaşterea forţei vindecătoare a anumitor substanţe şi a anumitor procedee şi se vor produce prin aceasta imense pagube, dar ele vor fi numite utile. ceea ce este bolnav va fi considerat sănătos, căci se va ajunge la un anumit procedeu care va plăcea omului bolnav. pur şi simplu va plăcea, ceea ce îi conduce pe oameni, pe o anumită cale sau direcţie, spre nesănătate. aşadar, va fi amplificată tocmai cunoaşterea forţei de vindecare a anumitor procese, a anumitor procedee, dar aceasta va conduce la situaţii deosebit de dăunătoare. căci se va afla, prin anumite instincte, ce fel de boli pot fi provocate cu ajutorul anumitor substanţe şi procedee şi se va putea controla după criterii cu totul egoiste dacă să fie provocată sau nu o îmbolnăvire.

al treilea lucru care va rezulta din lucrarea îngerilor va fi cunoaşterea anumitor forţe cu ajutorul cărora se va putea determina uşor armonizarea anumitor vibraţii, având ca urmare eliberarea în lume a unor mari forţe maşinale. tocmai pe această cale se va cunoaşte în mod instinctiv o anumită conducere spirituală a esenţei maşinale mecanice şi întreaga tehnică va ajunge la procedee haotice. dar aceste căi haotice vor plăcea şi vor servi deosebit de bine egoismului oamenilor.

cele spuse până acum constituie o înţelegere concretă a evoluţiei existenţei, o concepţie despre viaţă pe care n-o va putea evalua decât cel care va înţelege că o concepţie nespirituală despre viaţă nu poate ajunge la claritate în această problemă. dacă s-ar instaura o medicinâ dăunătoare omului, dacă s-ar produce o rătăcire a instinctelor sexuale, o agitaţie

înspăimântătoare în ceea ce este mecanism al cosmosului în valorificarea forţelor naturale prin forţe spirituale, o concepţie nespirituală despre lume nu ar putea pătrunde toate aceste lucruri, nu ar vedea cum se rătăceşte de la calea adevărată. acelaşi lucru se întâmplă cu omul, care, atât timp cât doarme, nu poate vedea hoţul care se apropie de el; el constată mai târziu ceea ce s-a întâmplat, când se trezeşte, dar acea trezire nu va fi plăcută pentru el! omul va fi încântat de lărgirea instinctivă a cunoaşterii sale, a forţelor vindecătoare, ar resimţi un anumit moment în urmărirea unor rătăciri ale instinctelor sexuale, şi ar considera această rătăcire ca pe o modelare a supraumanului, a lipsei de prejudecăţi, a nepărtinirii. Într-un anumit sens, urâtul ar deveni frumos, iar frumosul urât, şi nu s-ar observa nimic din toate acestea, pentru că totul ar fi privit ca o necesitate naturală. dar ar fi o rătăcire de la calea care este prescrisă esenţei omului.

cred că dacă se realizează o înţelegere pentru modul cum ştiinţa spiritului pătrunde în felul de a gândi se poate ajunge şi la adevăruri ca cele prezentate azi şi se poate extrage ce este necesar din tot ce ţine de ştiinţa spiritului: aceasta este o îndatorire faţă de viaţă. oriunde ne-am afla, orice am avea de realizat în lume, vom putea gândi că acţiunea noastră trebuie să fie saturată şi străluminată de conştienţa antroposofică. atunci vom contribui cu adevărat la înaintarea umanităţii în sensul corect al evoluţiei ei.

omul se înşeală amarnic dacă crede că ştiinţă spiritului, înţelească cu seriozitate şi cu demnitate, îl abate de la lucrul practic, în viaţa sa. adevărata ştiinţă a spiritului trezeşte interesul pentru lncruri ca

cele pe carc le-am discutat azi. se poate,pune întrebarea: viaţa trează este dăunătoare somnului? dacă vom considera că privirea în lumea spirituală este, faţă de starea de veghe obişnuită, o trezire mai avansată, aşa cum trezirea obişnuită este o trezire din somn, atunci, pentru a înţelege comparaţia, putem pune întrebarea: poate oare viaţa în starea de veghe să dăuneze vreodată somnului? da, dacă nu este ordonată! dacă cineva îşi petrece viaţa de veghe în mod ordonat, el va avea şi un somn sănătos, şi dacă îşi petrece viaţa trează moţăind, leneş, comod, nu va munci, atunci şi somnul său va fi nesănătos. la fel stau lucrurile şi cu privire la viaţa pe care ne-o însuşim prin ştiinţa spiritului ca viaţă trează. dacă realizăm în noi o relaţie ordonată cu lumea spirituală, cu ajutorul ştiinţei spiritului, atunci, aşa cum sonmul este reglat de o viaţă trează sănătoasă, prin relaţia corectă cu lumea spirituală, şi interesele noastre legate de viaţa obişnuită care cade sub influenţa simţurilor vor fi dirijate pe căi corecte.

cel care observă viaţa în vremurile noastre trebuie să doarmă, dacă nu devine atent la diferite lucruri din jur. cât s-au fălit oamenii, mai ales în ultimele decenii, cu practica lor de viaţă! s-a ajuns până acolo, încât, în ultimele decenii, cei care dispreţuiesc mai mult idealul, spiritualul se află în posturi de conducere. Şi s-a putut vorbi elogios pe tema practicii vieţii atâta timp cât omenirea nu a fost târâtă în ea. abia acum încep unii să se vaite, dar cei mai mulţi o fac cu totul instinctiv, spunând: trebuie să vină un alt timp, trebuie să apară idealuri noi! dar este doar o văicăreală. dacă lucrurile s-ar produce în mod instinctiv, fără o trăire conştientă a sinelui în ştiinţa spiritului, atunci se ajunge mai degrabă la

degradarea a ceea ce trebuie trăit în viaţa trează decât la o tranziţie favorabilă evoluţiei. cine mai ţine azi discursuri cu aceleaşi cuvinte cu care oamenii sunt învăţaţi de mult timp ar mai putea primi unele aplauze. dar oamenii vor trebui să se obişnuiască să audă şi alte cuvinte, alte exprimări, pentru ca din haos să se nască din nou un cosmos social.

dacă, într-o epocă oarecare, cei care ar trebui să vegheze neglijează acest lucru şi nu intuiesc ce urmează să se întâmple cu adevărat, atunci nu se va împlini nimic, ci fantoma epocii anterioare va circula, aşa cum în multe comunităţi religioase circulă azi fantomele trecutului şi cum, de exemplu, în viaţa noastră juridică bântuie în multe situaţii fantoma vechii rome. Ştiinţa spiritului trebuie să facă în aşa fel, încât omul să devină liber tocmai în această privinţă în perioada sufletului conştienţei, să-l conducă la observarea unui fapt spiritual, să vadă ce face îngerul în corpul nostru astral. a vorbi în mod abstract despre îngeri etc. reprezintă doar un început; progresul trebuie obţinut vorbind concret, răspunzând, referitor la epoca noastră, la întrebări care ne privese. deoarece îngerul ţese imagini în corpul nostru astral, aceste imagini trebuie să conducă la modelarea noastră în viitor, şi această modelare trebuie să fie realizată prin sufletul conştienţei. dacă nu am avea sufletul conştienţei, ar interveni alte spirite, alte ierarhii, pentru a realiza ceea ce concep îngerii. dar deoarece trebuie să dezvoltăm sufletul conştienţei, nu intervin alte spirite în această lucrare.

desigur, în epoca egipteană au acţionat alţi îngeri. curând după aceea au intervenit alte spirite, şi

tocmai prin aceasta omului i s-a întunecat conştienţa sa atavic clarvăzătoare. aşadar, oamenii au ţesut un văl, pentru că au văzut acest lucru în clarviziunea lor atavică, un văl întunecat, care a acoperit faptele îngerilor: dar acum omul trebuie să dea la o parte acest văl. din această cauză el nu trebuie să întâmpine dormind ceea ce este introdus în viaţa sa conştientă în epoca care se va încheia înainte de al treilea mileniu. să nu preluăm din stiinţa spiritului de orientare antroposofică numai învăţături, să preluăm şi proiecte! acestea ne vor da forţă pentru a fi treji.*

* paragraful este, în mod evident, incomplet; probabil au fost omise fraze sau cuvinte importante. sensul acestui pasaj devine clar dacă avem în vedere şi expunerea din conducerea spirituală a oamenilor şi a omenirii, cap. 2. (nota red.)

putem învăţa să ne menţinem treji, ţinând seama de unele lucruri. să începem cu starea de veghe. În fond, nu trece nici o zi în care în viaţa noastră să nu se întâmple o minune. dacă într-o zi oarecare nu ni se întâmplă nici o minune, nu înseamnă că ea nu a avut loc ci, pur şi simplu, că noi nu am observat-o. Încercaţi să vă treceţi, într-o seară, viaţa în revistă. veţi descoperi o întâmplare mai mică sau mai mare despre care veţi spune că s-a produs cu totul uimitor în existenţa dumneavoastră. puteţi realiza aceasta dacă gândiţi suficient de cuprinzător, dacă veţi acoperi cu ochiul sufletului evenimente ale vieţii într-un mod exhaustiv. dar un asemenea lucru nu se practică în viaţa obişnuită pentru că omul nu se întreabă ce anume nu s-a produs din cauza unei întâmplări oarecare.

În viaţa obişnuită nu ne sinchisim, în general, de

lucruri care, dacă s-ar fi produs, ne-ar fi modificat existenţa în mod fundamental. dincolo de aceste lucruri care au fost eliminate din viaţa noastră pe o cale oarecare, multe altele ne educă să fim oameni treji. câte lucruri mi s-ar fi putut întâmpla azi? dacă îmi pun în fiecare seară această întrebare şi trec în revistă apoi diferite întâmplări care ar fi putut avea cutare sau cutare consecinţă, de aceste întrebări se leagă scrutări ale vieţii care produc starea de trezire. este un început care ne duce mai departe, şi care în final ne conduce la aceea că nu explorăm numai ce înseamnă în viaţa noastră faptul că, de exemplu, vrem să ieşim la ora zece jumătate şi că în ultima clipă a apărut cineva care ne-a reţinut; suntem iritaţi de aceasta, dar nu ne întrebăm ce s-ar fi putut intâmpla dacă am fi plecat la timpul fixat, aşa cum ne planificasem.

altădată, am vorbit mai pe larg despre astfel de lucruri. de la observarea a ceea ce este negativ în viaţa noastră, care însă poate constitui o mărturie a conducerii pline de înţelepciune a existenţei noastre, până la observarea îngerului care lucrează în corpul nostru astral este un drum drept şi sigur pe care-l putem urma. despre acestea vom vorbi peste opt zile, când vom susţine a doua conferinţă.